

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců Mgr. Víta Bičáka a JUDr. Františka Ištvánka v právní věci žalobkyně a) V [redacted] K [redacted] nar. [redacted] a b) A [redacted] K [redacted] nar. [redacted] bytem [redacted] zastoupených JUDr. Janem Pavlokem, Ph.D., advokátem, se sídlem v Praze 6, K Brusce 124/6, proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 16, o náhradu nemajetkové újmy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp.zn. 15 C 270/2012, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2015, č. j. 30 Co 102/2015-186, takto:

I. Dovolání proti výroku II rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2015, č. j. 30 Co 102/2015-186, v rozsahu, v jakém byly potvrzeny zamítavé výroky rozsudku soudu prvního stupně, se **odmítá**.

II. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2015, č. j. 30 Co 102/2015-186, se ve výroku III **zrušuje** a v tomto rozsahu se mu věc **vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Předmětem řízení (po spojení věcí sp. zn. [redacted] a sp. zn. 15 C 2700/2012 k společnému projednání) bylo zaplacení náhrady nemajetkové újmy, kterou měly žalobkyně jako matka a dcera utrpět v důsledku nezákonných rozhodnutí vydaných soudy v řízení o péči soudu o nezletilé, kdy na základě předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu, v tehdy účinném znění, byla žalobkyně b) dne 29. 4. 2009 umístěna v Dětském centru [redacted]. Toto předběžné opatření bylo spolu s dalšími rozhodnutími soudů, kterými bylo předběžné opatření opakovaně prodlužováno, pro protiústavnost zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09. Následně Ústavní soud nálezem ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2546/10, zrušil i rozhodnutí o nařízení předběžného opatření podle § 102 občanského soudního řádu, v tehdy účinném znění, vydaná v řízení o nařízení ústavní výchovy. Na podkladě tohoto nálezu byla žalobkyně b) dne 27. 9. 2011 předána do péče matky (žalobkyně a/). Dne 21. 9. 2012 soud řízení o nařízení ústavní výchovy zastavil. V důsledku nezákonných rozhodnutí byla žalobkyně b) v ústavní péči od 29. 4. 2009 do 8. 3. 2010 (na základě nejprve zrušených rozhodnutí) a od 9. 3. 2010 do 27. 9. 2011 (na základě posléze zrušených rozhodnutí), v souvislosti s tím každá žalobkyně uplatnila dva samostatné nároky na náhradu nemajetkové újmy.

Napadeným rozhodnutím odvolací soud (ve vztahu ke každé z žalobkyň) výrokem I jednak co do částek 240 000 Kč s příslušenstvím rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujících výrocích zrušil a řízení zastavil (neboť tyto částky byly již dříve za období od 29. 4. 2009 do 8. 3. 2010 pravomocně přiznány v řízení vedeném pod sp. zn. [REDAKCE] ohledně částek 260 000 Kč s příslušenstvím rozsudek potvrdil. Výrokem II rozsudek soudu prvního stupně v zamítavých výrocích dílem co do úroků z prodlení z částek 240 000 Kč zrušil a řízení zastavil (vzhledem k dřívějšímu pravomocnému rozhodnutí v řízení vedeném pod sp. zn. [REDAKCE] dílem změnil tak, že co do částek 110 000 Kč s příslušenstvím žalobě vyhověl a ve zbývajícím rozsahu, tj. co do částek 4 630 000 Kč s příslušenstvím, zamítavý rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Výrokem III rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Ve spojení i s dřívějším pravomocným rozsudkem ve věci vedené původně pod sp. zn. [REDAKCE] tak bylo za nezákonné držení žalobkyně b) v ústavní výchově v období od 29. 4. 2009 do 8. 3. 2010 každé z žalobkyň přiznáno zadostiučinění v částce 240 000 Kč s příslušenstvím a za období od 9. 3. 2010 do 27. 9. 2011 bylo každé z žalobkyň přiznáno zadostiučinění v částce 370 000 Kč s příslušenstvím.

Odvolací soud poté, co neshledal důvodnou žalovanou uplatněnou námitku promlčení, ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyním ve smyslu § 7 a násl. ve spojení s § 31a odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění (dále jen „OdpŠk“), vznikla nemajetková újma zapříčiněná nezákonným odloučením, čímž bylo porušeno jejich právo na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 6 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 ve spojení s čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a též práva podle čl. 2, čl. 3 odst. 1, čl. 5, čl. 8, čl. 9 a čl. 18 Úmluvy o právech dítěte, za což oběma žalobkyním přísluší peněžité zadostiučinění. Při stanovení výše zadostiučinění vyšel odvolací soud z konkrétních skutkových okolností případu a přihlédl ke konkrétní (citované) judikatuře dovolacího soudu ve věcech ochrany osobnosti (v případech nedbalostního i úmyslného úmrtí blízké osoby), jakož i ve věcech odškodňování nemajetkové újmy za nezákonné omezení osobní svobody, při zdůraznění relevantních rozdílů i co do spektra dotčených práv, jakož i toho, že v daném případě se nejednalo o nevratný zásah.

O náhradě nákladů řízení rozhodl odvolací soud „dle § 224 odst. 1 a 2 ve spojení s ustanovením § 142 odst. 1 občanského soudního řádu,“ neboť nepovažoval za použitelnou judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, podle níž rozhoduje-li soud o výši přiměřeného zadostiučinění podle zákona č. 82/1998 Sb., jedná se o situaci, kdy jeho rozhodnutí o výši plnění závisí na úvaze soudu ve smyslu § 136 občanského soudního řádu, a přizná-li pak soud žalobci nižší přiměřené zadostiučinění, než jakého se domáhal, uplatní se při rozhodování o náhradě nákladů řízení § 142 odst. 3 občanského soudního řádu. Podle dovolacího soudu není spravedlivé přiznat náhradu nákladů řízení žalobkyním ve smyslu § 142 odst. 3 občanského soudního řádu a ve smyslu citované judikatury v případě, kdy je požadováno plnění ve zjevně nepřiměřené výši, a kdy se tedy v podstatném rozsahu jedná o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.

Dovolatelky, zastoupené advokátem, včasným dovoláním napadly rozsudek dovolacího soudu v rozsahu jeho zamítavé části (potvrzení zamítavých výroků soudu prvního stupně), jakož i ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Ve vztahu k výroku II, v rozsahu, v jakém byly odvolacím soudem potvrzeny zamítavé výroky rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé, Nejvyšší soud dovolání postupem podle ustanovení § 243c odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“, jako nepřipustné odmítl.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Ve vztahu k přiznanému zadostiučinění za nemajetkovou újmu utrpěnou v souvislosti s nezákonnými rozhodnutími považují dovolatelky přiznané zadostiučinění s přihlédnutím k dlouhotrvající protiprávní detenci v ústavu za nedostatečné. Odvolacímu soudu dovolatelky vytýkají nesprávné právní posouzení věci, neboť se napadené rozhodnutí nevyrovnává s jimi uváděnými podstatnými rozměry případu a nesprávně vychází především z obdoby s nezákonnou vazbou. Podle dovolatelek se ve smyslu § 237 o. s. ř. jedná dílem o vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, dílem se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Podle dovolatelek soudy vycházely z rozhodovací praxe soudů ve věcech, které skutkově mají některé selektivní obdobné či vzdáleně srovnatelné rysy, zároveň však pominuly jiná rozhodnutí ve věcech, které mají také obdobný skutkový základ a které jsou jednak skutkově bližší situaci žalobkyň a jednak byla přiznána náhrada ve znatelně vyšší výši. Dovolatelky uvedly, že nedohledaly žádné rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci samé, které by řešilo skutkově obdobnou situaci ve všech podstatných okolnostech, nicméně za referenční (založené na alespoň vzdáleně obdobných skutkových okolnostech) lze vzít rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2428/2010, „v mediálně široce známé tzv. [redacted]“ které byly těsně po narození zaměněny v porodnici.“

Dovolací soud již opakovaně konstatoval, že „stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená.“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009). Podle odvolacího soudu námitka dovolatelek, že napadené rozhodnutí vychází především z obdoby s nezákonnou vazbou, se míjí s obsahem odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Odvolací soud odkázal i na řadu dalších rozhodnutí, zejm. týkajících se ochrany osobnosti. Ostatně samy dovolatelky připouští, že rozhodnutí odvolacího soudu, které by řešilo skutkově obdobnou situaci, se jim nepodařilo dohledat, a ani na podkladě dovolatelkami citovaného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2428/2010, kterým bylo dovolání žalobců odmítnuto, nelze dovodit, že by aplikace ustanovení § 31a OdpŠk odvolacím soudem byla zcela zjevně nepřiměřená. V tomto porovnávaném případě byla nalézacími soudy šesti poškozeným dohromady za téměř tři roky odloučení přiznána náhrada nemajetkové újmy v celkové výši 3 200 000 Kč (u jedné rodiny otcí 250 000 Kč, matce 700 000 Kč a dceři 150 000 Kč, u druhé rodiny otcí 800 000 Kč, matce 1 000 000 Kč a dceři 300 000 Kč), jednalo se tedy o částky plně srovnatelné s částkami přiznanými dovolatelkám. Posouzení otázky, zda matce a dceři přísluší zadostiučinění ve stejné výši, přitom nebylo dovoláním napadeno (žalobkyně takové řešení samy

navrhovaly), a žádnou jinou právní otázku, na jejímž řešení by napadené rozhodnutí záviselo (nadto způsobem odpovídajícím požadavkům § 241a odst. 2 ve spojení s § 237 o. s. ř.), dovolatelky v dovolání nevymezily.

Napadené rozhodnutí o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III rozsudku odvolacího soudu) je ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné, neboť vyřešením otázky procesního práva, zda v případě přiznání přiměřeného zadostiučinění podle zákona č. 82/1998 Sb. v nižší než žalobcem požadované výši, lze přiznat částečně úspěšnému žalobci náhradu nákladů řízení v plném rozsahu, se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Současně jsou splněny i předpoklady přípustnosti dovolání ve smyslu § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř., neboť za situace, kdy „soudy nižších stupňů rozhodly, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před těmito soudy vedených, je pro posouzení, zda dovoláním napadenými výroky o nákladech řízení bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, určující výše nákladů řízení, jejichž náhradu takto dovolateli podle dovolání odepřely“ (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 29 ICdo 34/2013, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 5/2014). Dovolací soud přitom vyšel z toho, aniž by jakkoliv posuzoval účelnost jednotlivých úkonů, že náklady každé z žalobkyň jsou představovány odměnou jejich právního zástupce podle § 7, § 9 odst. 4 písm. a) a § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění, á 2 480 Kč (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3378/2013) a paušální náhradou podle § 13 odst. 3 vyhlášky á 300 Kč za 23 úkonů právní služby podle § 11 odst. 1 a odst. 2 vyhlášky (ve věci vedené původně pod sp. zn. [redacted] převzetí a příprava zastoupení, sepis žaloby, vyjádření ze dne 30. 6. 2011, ze dne 24. 2. 2012, 12. 9. 2012, odvolání a vyjádření k odvolání a účast při jednání soudu dne 16. 8. 2012, 4. 10. 2012, 9. 11. 2012, 18. 4. 2013, 15. 11. 2013 a 17. 1. 2014, ve věci vedené pod sp. zn. [redacted] převzetí a příprava zastoupení, sepis žaloby, vyjádření ze dne 15. 2. 2014 a odvolání, účast při jednání soudu dne 10. 4. 2014, 29. 5. 2014, 10. 7. 2014, 28. 8. 2014, při vyhlášení rozsudku dne 4. 9. 2014 /jedna polovina sazby odměny/ a při jednání dne 28. 4. 2014).

Výsledek řízení projevující se tím, že poškozený žalobce dosáhne satisfakce uložením povinnosti škůdci nahradit mu nemateriální újmu anebo poskytnout mu morální satisfakci, popř. dosáhne konstatování porušení práva, lze s přihlédnutím k přiměřenosti žalované formy náhrady hodnotit ve smyslu zásad úspěchu ve věci obdobně jako plný úspěch (§ 142 odst. 1 o. s. ř.), byť žalobci nebylo přiznáno jím požadované plnění nebo jeho výše (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 40/2014). Jestliže se odvolací soud proti tomuto judikatornímu závěru vymezuje tím, že žalobkyněmi bylo požadováno plnění ve zjevně nepřiměřené výši a v podstatném rozsahu se tak jedná o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, pak dovolací soud na základě těchto argumentů, které navíc v projednávané věci neshledává jako zcela příléhavé, důvod k odchýlení se od své dosavadní ustálené rozhodovací praxe neshledává. Dovolání je tedy v tomto rozsahu důvodné.

Ze shora uvedených důvodů dovolací soud podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu v nákladovém výroku zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení bude na soudu prvního stupně, aby vázán právními názory dovolacího soudu (§ 243g odst. 1, části první věty za středníkem, ve spojení s § 226 o. s. ř.) posoudil účelnost jednotlivých úkonů právní služby a znovu rozhodl o náhradě nákladů řízení

před soudy obou stupňů. Současně rozhodne i o náhradě nákladů dovolacího řízení (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. února 2016

JUDr. Pavel S i m o n , v . r .
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Helena Lovíšková

V zastoupení: Tereza Figurová